

Список бібліографічних посилань

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : від 31.10.2003// База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 18.09.2019).
2. Литвинов О. М., Орлов Ю. В. Нариси з кримінології постмодерну : монографія. Харків : Право, 2019. 278 с.
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 18.09.2019).
4. Шестопалова Л. Відмежування корупційних правопорушень від правопорушень, пов'язаних з корупцією. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 193–197.

Одержано 21.09.2019

УДК 343.85(477)

Вікторія Леонідівна ДАВИДЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВИКРИВАЧІВ КОРУПЦІЇ

Однією із найбільших та болючих проблем в Україні вже багато років є корупція, яка охопила майже всі сфери суспільного життя. В Індексі сприйняття корупції (ІСК), що укладається глобальною антикорупційною організацією Transparency International та базується на оцінках підприємців та аналітиків, за підсумками 2018 року наша країна посіла 120 сходинку у переліку зі 180 країн світу. І хоча з року в рік позиції України у рейтингу покращуються, такий стан речей все ще є далеким від прийнятного [1].

Уряд держави визначив основні напрямки протидії та запобіганню корупції, які дозволять створити дієву систему запобігання цим негативним проявам, що базуватиметься на принципах правопорядку, належного управління державними справами та майном, чесності й непідкупності, активного громадського контролю.

Важливим є підвищення рівня доброчесності публічних службовців та громадськості. Тому, як одним із основних факторів, що сприяють виникненню корупції та ускладнюють її викорінення є недостатній рівень доброчесності окремих службовців, зловживання

владою, відсутність критичного ставлення більшості громадян України до проявів побутової корупції та сприйняття незаконного матеріального заохочення як дієвого інструменту для вирішення питань.

Україна, ратифікувавши Конвенцію ООН проти корупції взяла на себе зобов'язання взяти її за правову основу для забезпечення захисту осіб, які повідомляють про факти корупції (ст. 33 Конвенції) [2]. На законодавчому рівні такі особи визначені, як «викривач». Згідно зі ст. 20 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» викривач – це особа, яка надає допомогу в запобіганні та протидії корупції, добросовісно (за відсутності корисливих мотивів, мотивів неприязних стосунків, помсти, інших особистих мотивів) повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою.

Закон України «Про запобігання корупції» зазначив, що викривач – це особа, яка добросовісно повідомляє про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону (п. 13 ч. 1 ст. 11) та водночас, особа, яка надає допомогу в запобіганні та протидії корупції, а також за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою (ч. 1 ст. 53).

Статтею 2 проєкту Закону України «Про захист викривачів корупції» запропоноване наступне визначення терміну «викривач» – це фізична особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомила про вчинення особами, визначеними у ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції», корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, іншого порушення вимог ЗУ «Про запобігання корупції» спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції, державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, юридичну особу публічного права (в якому працює особа, стосовно якої здійснюється повідомлення, або до сфери управління чи підпорядкування якого належить відповідний орган), їх структурний підрозділ [3]. Таке визначення є більш широким, крім того до викривачів прирівнюються близькі особи та члени сім'ї викривача – прирівняні особи. Викривачі та прирівняні особи перебувають під захистом держави.

Основними напрямками реалізації державної політики у сфері захисту викривачів є:

- формування у суспільстві атмосфери нетерпимості до проявів корупції та позитивного ставлення до викривачів;
- запобігання переслідуванню викривачів та прирівняних осіб у зв'язку з повідомленнями про корупцію;
- надання правової та іншої допомоги викривачам та прирівняним особам;

- здійснення постійного моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства у сфері захисту викривачів;
- періодичний перегляд законодавства у сфері захисту викривачів та його постійне вдосконалення;
- провадження ефективних механізмів взаємодії органів державної влади, органів влади Автономної республіки Крим, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів у сфері захисту викривачів.

Для виконання поставлених завдань необхідно внести зміни до законодавства України, зокрема до Кримінального Кодексу України. Так, в законопроекті «Про захист викривачів» запропоновано внесення змін та доповнень до низки статей КК. Так, пропонується розглядати як грубе порушення законодавства про працю не тільки незаконне звільнення працівника з особистих мотивів (ст. 172 КК України), а також незаконне звільнення викривача або прирівняної особи у зв'язку з повідомленням про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою. Також доповнити статтею 172-1 КК України, в якій буде передбачена відповідальність за застосування негативних заходів впливу до викривача та прирівняної особи особою, наділеною владними повноваженнями, у зв'язку з повідомленням про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою, якщо воно завдало істотної шкоди викривачу та/або прирівняній особі. Доповнити статтею 345-2 КК України – погроза вбивством, насильством, заподіянням шкоди здоров'ю, знищенням або пошкодженням майна викривача або прирівняної особи у зв'язку з повідомленням про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою. Доповнити статтею 247-2 КК України – умисне знищення або пошкодження майна, що належить викривачу або прирівняній особі у зв'язку з повідомленням про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою. Доповнити статтею 348-2 – вбивство або замах на вбивство викривача або прирівняної особи у зв'язку з повідомленням про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою. Доповнити статтею 349-2 – захоплення або тримання як заручника викривача або прирівняної до нього особи з метою спонукання вчинити або утриматися від вчинення будь-якої дії як умови звільнення заручника [3].

Такі зміни в нормативно-правовій базі України дозволять вдосконалити механізм захисту осіб, які повідомляють про корупцію та виконати міжнародні зобов'язання держави, щодо унормування захисту викривачів.

Список бібліографічних посилань

1. Боротьба з корупцією // Урядовий портал : офіц. веб-портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/verhovenstvo-prava-ta-borotba-z-korupciyeu/borotba-z-korupciyeu> (дата звернення: 27.09.2019).
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : від 31.10.2003 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 27.09.2019).
3. Про схвалення проекту Закону України «Про захист викривачів корупції» : рішення Нац. агентства з питань запобігання корупції від 01.02.2019 № 291 // Національне агентство з питань запобігання корупції : офіц. сайт. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/Proekt-zakonu.pdf> (дата звернення: 27.09.2019).

Одержано 30.09.2019

УДК 343.244

Сергій Федорович ДЕНИСОВ,

доктор юридичних наук, професор,

*професор кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

Володимир Григорович ПАВЛОВ,

кандидат юридичних наук,

суддя Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ

У сучасних умовах питання вирішення проблеми корупції є одним із пріоритетних для українського суспільства, яка в різних сферах діяльності органів державної влади та управління набула глобального і системного характеру. Корупція глибоко укорінилася не тільки в економічній та соціально-культурній сферах. Найбільш вражені нею державні органи, які за своїм функціональним призначенням повинні запобігати та протидіяти проявам корупції.

Особливого суспільного резонансу набувають корупційні правопорушення, вчинені в кримінально-виконавчій службі (далі – КВС) України, адже вона негативно впливає на функціонування та виконання поставлених перед службою завдань. Насамперед, вона, з одного боку, паралізує довіру суспільства до пенітенціарної системи, а з іншого – не дозволяє персоналу виконувати завдання з виправлення засудженого та повернення його в суспільство законслухняним громадянином.